

Arvustus: kristalli ilu

Indrek Grigor
kunstiteadlane

JAGA FACEBOOKIS

KOMMENTEERI

PRINDI ARTIKKEL

JAGA ARTIKLIT

21. mai 2014 13:56

Installatsioon «Raymond the Diamond» on torudega täitnud kunstimaja ülemise korruse saali ja kaks külgmist tuba, millest ühes on ka hiiglaslik teemant. Torude otstesse on kinnitatud väikesed pörsad. Näitust saab Tartu kunstimajas (Vanemuise 26) vaadata 1. juunini. | FOTO: Kristjan Teedema

Margus Tamme ja Marta Stratskase näitusel kohtuvad ornament kui müstiline universumimudel ning inimlik iha kõiksust mõista kui kerglane arvutimängumaailm, kus elektroonilise heli saatel sihtpunkti poole kihutatakse.

Margus Tamm on üks Eesti tunnustatuimaid disainereid, kes ei tohiks ka Tartu näitusekülastajale võõras olla. Viimati oli tema installatsiooni kunstimaja suures saalis võimalik näha aasta tagasi rühmanäitusel, kus teise korruse parempoolne saal oli täidetud suurte valgete ristidega.

Tolle ja käesoleva teose «Raymond the Diamond» vahel on mitu otsest paralleeli. Ristide ja nende alusteks olnud ristkülikute mahud olid kõik moodustatud identsetest kuubikutest. Praeguse näituse kõige silmapaistvam osa, tervet saali täitev torurägastik on samuti moodustatud ühetaolistest moodulitest.

Korduse ornament

Ristide puhul ei joonistunud välja, et kordust kasutatakse eesmärgiga luua ornament ehk struktuur, mis seoks ühesuguste detailide kaootilise massi kujunditeks, mis iseend kordavad, kuid samas ka lõputult varieeruvad.

Kujutlege saali sisenedes selle hõlvanud labürinti kui torude hunnikut saalinurgas – seda see kujund enne vormumist tõepoolest ka oli ning milleks ta näituse lõppedes ka taas saab.

Tartu näitusega osaliselt samal ajal oli Tammel väljapanek ka Tallinna kunstihoone galeriis.

Tolle näituse pealkiri «Esimesed kolm minutit» viitas Suurele Paugule järgnenud esimesele kolmele minutile, mille ajal algosakesed paiskusid laiali, kuid samas asusid ka tähenduslikke ühikuid moodustama.

Noile kahele varasemale näitusele toetudes võib oletada, et kuigi nüüdse pealkiri «Raymond the Diamond» seab väljapaneku keskmesse justkui teemandi, mida läbi saali kihutavad põrsad üles leida üritavad – justkui illustreerides kõnekäändu sigade ette pärlite viskamisest –, siis näituse tegelikuks keskmeks on teemandi kristalne struktuur kui esteetiline, ent ka müstiline kujund.

Marta Stratskas on maalikunstnik, kelle teoseid on Tartu kunstimajas samuti juba korduvalt näidatud. Kuid näitusel «Raymond the Diamond» ei ole ühtki maali ...

Näitus maalideta

Vastuolu on näiline. Stratskase hiljutisel maalinäitusel Vaal-galeriis oli palju maale, mis olid olemuselt abstraktsed, kuid millele oli kontuuridena peale kantud ruumilist perspektiivi tähistavad jooned. Need lasksid süngetil abstraktsioonidel näida kiriku vaadetena.

See skemaatiline perspektiiv on väga sarnane Tamme moodulipõhise kordusega. Loojate kooskõla on osaliselt kahtlemata tingitud ka nende esteetiliste eelistuste kokkulangevusest.

Tamm haakub disainerina küll puhta ja minimalistliku Madalmaade koolkonnaga, mis on Eesti kujundusgraafikas tähtsal kohal, ent on oma käekirja äratuntavuse taganud sellega, et segab heamaitseliste korrektsusse popkultuuri kirevat glämmi – teemant kui range struktuuriga kujund versus säravad võltsvääriskivid.

Stratskase maalid on sünged ja ekspressiivsed, kuid talle meeldib ka popkultuurilik sära. Näiteks on ta vastandanud õlivärvi sisemiselt hõõguva tooni ja pintsli tõmmet edasi andva tekstuuri suursugusust tehniliste värvide jäigale kõrgläikelisele pinnale, mis katab kogu Tartu kunstimaja installatsiooni.